

ZPRÁVY Z VĚDECKÉHO SVĚTA

Sekce sociologie venkova Čs. sociologické společnosti při ČSAV uspořádal ve dnech 6.—8. ledna 1975 pracovní seminář v Domě vědeckých pracovníků ČSAV v Liblicích u Mělníka.

Program semináře byl zaměřen k tématice sociálního plánování v zemědělství.

Na semináři byla přednesena řada referátů:

Teorie sociálního plánování (Dr. ing. F. Kutta, DrSc.)

Sociální plánování v zemědělských podnicích a v nadpodnikové úrovni (Ing. M. Jiříčka, CSc.)

Některá technicko-ekonomická a společenská východiska sociálního plánování a prognózování v zemědělsko-potravinářském komplexu (Ing. D. Sagara, CSc.)

Metoda sociálního plánování z hlediska mezinárodního (Doc. dr. ing. V. Hach, CSc.)

Zkušenosti a metodologické poznatky ze sociálního plánování (Doc. ing. H. Schimmerling, CSc.)

Metodické problémy sociálního prognózování a plánování v zemědělsko-potravinářském komplexu (Ing. G. Blaas, CSc.)

Sociologická analýza při plánování sociálního rozvoje zemědělského podniku (Eva Horáková)

Plánování životních a pracovních podmínek jako součást sociálního plánu (Dr. ing. J. Šíma)

Problematika pracovních skupin a jejich význam pro sociální plánování (Příspěvek ing. Z. Krůčka přednesla ing. V. Charitonová, prom. soc.)

Ekonomická zjišťování vlivu lidského činitele při řízení zemědělských podniků v souvislosti s přípravou sociálního plánu (Ing. M. Jiříčka, CSc.)

K otázce odměňování a kvalifikace v sociálním plánování (JUDr. et PhDr. A. Burián, CSc.)

Plánování životního prostředí v zemědělství (Ing. M. Lamser, CSc.)

Problematika sestavování programů komplexní sociální péče o pracující v potravinářském průmyslu (Doc. dr. J. Barto, CSc.)

Realizace programů komplexní péče o pracující ve státním sektoru zemědělství (Ing. R. Haspra, CSc.)

Problémy tvorby a uskutečňování programů komplexní sociální péče o pracovníky v družstevním sektoru zemědělství (Ing. F. Mach, CSc.)

Seminář byl úspěšnou akcí, která byla dobře přijata účastníky semináře.

Bohatá diskuse k předneseným referátům byla širokou výměnou zkušeností, které pomohou v praktické i teoretické práci při rozvíjení sociálního plánování.

Ing. Miroslav Jiříčka, CSc.

JUGOSLÁVSKÁ VESNICE

The Yugoslav Village. Zvláštní výtisk časopisu Sociologija Sela, Department of Rural Sociology, Zagreb, 1972.

Skupina sociologů venkova a zemědělství shromáždila materiál k problémům zemědělství v rámci národního hospodářství a otázkám agrární politiky v Jugoslávii do sborníku, který vyšel jako zvláštní výtisk časopisu Sociologija Sela v anglickém jazyce. V 18 příspěvcích je pojednáno o vývoji zemědělské politiky, o jednotlivých kategoriích podniků v soukromém a socialistickém sektoru zemědělství, o problémech kooperace rolníků se státem atd. Statě pojednávající o sociálních procesech jako jsou migrační pohyby venkovského obyvatelstva, kulturní změny a urbanizace, ukazují československému čtenáři problematiku a řešení výrazně odlišná od novodobého vývoje našeho socialistického zemědělství.

Zvláštní příspěvky jsou věnovány venkovské rodině, mládeži a politické organizaci veřejného života na vesnici. Popis vývoje venkova vyúsťuje v problematiku integrace venkovského prostoru do většího sociálně-ekonomického systému jugoslávské společnosti.

Ze sborníku vyplývají zásadní změny v tradičních vztazích vesnické společnosti, v půdní skladbě a společenských strukturách, které se projevují v rozkladu historických vesnických systémů. Na vesnici vzniká proti tomu socialistický podnik průmyslového typu a důležitým rysem sociálního a ekonomického systému Jugoslávie je směsice městských a rurálních prvků.

STUDIE SOCIÁLNÍ STRUKTURY VENKOVA

Galeski, B.: Studia nad Spoleczna Struktura Wsi. Ossileum, Warszawa, 1973, 284 s.

Kniha obsahuje 16 prací autora z jeho 20leté vědeckovýzkumné činnosti a dává zároveň přehled o sociálních důsledcích zemědělské politiky Polské sjednocené strany pracujících v letech 1945 až 1967. Jednotlivé statě jsou seřazeny do tří skupin podle obsahu:

1. teorie a přeměny v sociální struktuře venkova;
2. příklady jednotlivých analýz;
3. sociální síly a perspektivy sociálních změn.

Články poskytují přehled o sociálních důsledcích pozemkové reformy z let 1944–45, zemědělské politiky Polské lidové republiky, jakož i dopadu socialistické industrializace země. Autor ukazuje v první skupině studií mj. mohutný sociální proces, který probíhal ve znovu získaných oblastech na západě PLR, za účinné pomoci státu.

Pět článků druhé skupiny je věnováno rozboru změn v místních komunitách a venkovských institucích v souvislosti se změnami v makrostruktuře Polské lidové republiky. Jde jednak o monografie, jednak o dlouholeté panelové výzkumy, které poskytly Galeskému k jednotlivým analýzám rozsáhlý materiál.

Konečně ve třetí skupině je obsaženo pět článků z let 1961–69, které se zabývají sociálními procesy určujícími budoucnost polské vesnice. Autor se zde věnuje zejména družstevním podnikům, jejich typům a vlivu na rozvoj vesnice. Další statě jsou zaměřené na vliv industrializace na rozvoj vesnice a venkova, na předpoklady dalšího vývoje rolnických hospodářství.

Sborník dává nejen přehled o vývoji polského zemědělství za vlády lidové moci, ale také svědectví o rozsáhlé vědecké činnosti autora. Zatímco první i druhá část

kniha je zřejmě věnována historickému vývoji a výsledkům dlouholetého sociologického výzkumu, má třetí část charakter převážně prognostický. Ukazuje tím také široký záběr prací prof. Galeského, podle jejichž marxistické analýzy poznáváme některé příčiny tempa přeměn polského zemědělství, jehož cesta je podstatně odlišná od cesty socializace zemědělství v Československu, Bulharsku a Německé demokratické republice.

AKTUÁLNÍ PROBLEMY VYUŽITÍ PRACOVNÍCH ZDROJŮ VESNICE

Čurakov, V. J.: Aktualnyje problemy izpolzovanija trudovyh resursov sela. Kolos, Moskva, 1972, 272 s.

Při současném nedostatku sociálně ekonomických prací, týkajících se otázek socialistických zemědělských závodů, dostává se nám do ruky kniha V. J. Čurakova, dílo z oblasti ekonomiky práce, ve kterém jsou mimo jiné zajímavým způsobem používány sociologické metody.

Práce vychází z metodologických otázek analýzy a plánování zaměstnanosti pracovníků žijících na vesnici. Rozebírá přitom nejen obsah problémů zaměstnanosti existujících pracovních zdrojů, které jsou zemědělské výrobě potencionálně k dispozici, ale osvětluje zároveň ekonomické kategorie problému i metodické otázky analýzy a plánování zaměstnanosti. Další kapitoly jsou věnovány problémům teritoriálního rozdělení pracovních zdrojů vesnice, rozdělení pracovníků zemědělské výroby a celkové zaměstnanosti pracovních zdrojů vesnice. Zde prověřuje autor řadu prvků sociálního plánování, především z hlediska rajónu, např. problémy struktury pracovních sil a jejího pohybu, teritoriální rozložení, regulaci územně odvětvového rozmístění pracovních zdrojů, problematiku teritoriálních specifik atd. Nechybí však ani statě věnované pracovníkům zaměstnaným na vesnici mimo samotnou zemědělskou prvovýrobu, ani otázky pracovní síly ve veřejném hospodářství i v jiných sférách.

Při studiu Čurakovovy práce si všímáme zejména komplexního přístupu k vytyčeným otázkám, charakterizovaného mj. využitím ekonomických, sociologických a — možno-li říci — i sociálně ekonomických metod. Podobnou komplexnost bychom zajisté přáli pracím našich ekonomů zemědělství. Ze závěrečné kapitoly, věnované uplatnění výsledků výzkumu v praxi a zvyšování společenské a ekonomické aktivity pracujících na venkově, vyplývají zcela konkrétní návrhy, které jsou důkazem toho, jak lze právě komplexním přístupem — zejména však využitím sociálně ekonomických metod — řešit aktuální otázky využití pracovních sil na vesnici, racionalizovat zaměstnanost pracovníků, řešit problémy ekonomického i morálního stimulování apod.

Kniha je tedy metodicky i obsahově zajímavá, stylově přitažlivá, a nacházíme v ní mnoho konkrétních tabulek a schémat, empiricky znázorňujících výzkumné práce prof. Čurakova a jeho spolupracovníků. Sociologa zaujmou bezpochyby anketové dotazníky v příloze knihy, určené zejména k osvětlení problémů migrace a fluktuace zemědělských pracovníků, především mladých. Předkládají se dotazovaným, kteří právě vstoupili do zaměstnání, resp. ze sovschozu odcházejí, ale také pracovníkům, o jejichž sociální situaci, názorech a postojích chceme získat informace pro účely racionálního využití pracovních sil a socialistického soužití lidí na pracovišti.

Prostudování knihy přesvědčí každého čtenáře o nutnosti vědecké analýzy jako předpokladu pro sestavení plánu rozvoje pracovních sil, tzn. sociální analýzy pro plán rozvoje kolektivů pracujících.

Dále uvádím tři publikace, které vyšly nákladem Výzkumné společnosti pro agrární politiku a agrární sociologii, zaps. spol. (Forschungsgesellschaft für Agrarpolitik und Agrarsoziologie, e. V.), Bonn. Všechny práce se zabývají problematikou zemědělských rodin ve srovnání s rodinami městskými.

STRUKTURA RODIN VE MĚSTĚ A NA VENKOVĚ

Knirim, Ch., Krüll, M., Peters, R.: Familienstrukturen in Stadt und Land. sv. 222, Bonn, 1974, 203 s.

Studie obsahuje rozbor vztahů manželských dvojic (věk při uzavírání manželství, základy manželství, výdělečná činnost manželky), vztahy rodičů a dětí (vznik rodičovství, počet dětí) a vztahy mezi generacemi (soužití generací, modely vzdálenosti bydlení mezi generacemi).

VZORCE PRO VÝCHOVU V MĚSTSKÝCH A VENKOVSKÝCH RODINÁCH NSR

Knirim, Ch.: Erziehungsleitbilder in Stadt- und Landfamilien der Bundesrepublik Deutschland. sv. 223, Bonn, 1974, 248 s.

V práci se autor zabývá analýzou výchovného chování rodičů, jejich představ o chování dítěte a názory na výchovu podle pohlaví dítěte.

VZORCE ROLÍ PODLE POHLAVÍ V MĚSTSKÝCH A VENKOVSKÝCH RODINÁCH NSR

Krüll, M.: Geschlechtsrollenleitbilder in Stadt und Landfamilien der Bundesrepublik Deutschland. sv. 224, Bonn, 1974, 284 s.

Studie sleduje aspekt „mužské dominance“ a postoje k výdělečné činnosti manželek podle různých skupin obyvatelstva NSR, podle pohlaví dotazovaných a podle bydliště v městských nebo venkovských sídlištích.

Cílem všech uvedených prací je osvětlit cestou empirického výzkumu míru rozdílů, resp. shody postojů k rodinným vzorovým představám ve městě a na venkově. Zpracování výsledků anket se zaměřuje na zjištění, zda existují rozdíly v jednotlivých aspektech, jaká je korelace postojů s prostředím, jaký je vliv osobnosti dotazovaného apod. Komparace dat měla ukázat trendy vzájemného přizpůsobení. Zjištěné rozdíly nebyly podle autorů typické pro město či vesnici. Prohlašují, že jde „o dvě jevové formy jednotného kulturního a sociálně ekonomického vývojového procesu“. Popírají zásadní svéráz města a venkova a považují za možné, že budou podstatné rozdíly mezi oběma sociálními systémy setřeny. Domnívají se zřejmě, že se tak stane cestou vývojovou, bez podstatných sociálních a ekonomických otřesů.

Doc. ing. Hanuš Schimmerling, CSc.

Rukopis odevzdán k tisku 14. 3. 1975 — Podepsáno k tisku 16. 10. 1975

POKYNY PRO AUTORY VĚDECKÉHO ČASOPISU SBORNÍK ÚVTI - SOCIOLOGIE ZEMĚDĚLSTVÍ

Časopis Sborník ÚVTI - Sociologie zemědělství uveřejňuje původní vědecké práce, práce v rubrikách Sociologie v praxi, Metodologie a Bibliografie.

Autor je plně odpovědný za původnost práce a za její věcnou i formální správnost. K práci musí být připojen souhlas vedoucího pracoviště s publikací článku a prohlášení autora o tom, že práce nebyla publikována jinde.

O uveřejnění práci rozhoduje redakční rada časopisu, a to se zřetelem k lektorským posudkům, vědeckému významu a přínosu a kvalitě prací.

RUKOPISY MUSÍ VYHOVOVAT TĚMTO PODMÍNKÁM:

1. Úprava rukopisu musí odpovídat státní normě ČSN 88 0220 (formát A4, 30 řádek na stránku, 60 úhozů na řádek, mezi řádky dvojité mezery). Texty k obrázkům a grafům jsou na zvláštním listě v češtině a angličtině; vlastní popis je český. Tabulky se číslují zvlášť římskými číslicemi a jsou též na zvláštních listech.

2. Rukopis původní práce má zpravidla tyto části:

- a) **Název práce** — výstižný a stručný (nemá přesahovat 85 úhozů)
- b) **Jména autorů** se uvádějí bez titulů se zkratkou křestního jména
- c) **Úvodní stať** — krátké odůvodnění provedení práce a stav studované otázky
- d) **Materiál a metoda** — metody se popisují pouze tehdy, jsou-li původní; popis metody by měl umožnit, aby se podle něho mohl použitý pracovní postup opakovat
- e) **Výsledky** — uvádějí se pouze skutečné nálezy a zjištění
- f) **Diskuse** — zhodnocení zjištěných výsledků se zřetelem k činitelům je ovlivňujícím
- g) **Literatura** — musí odpovídat státní normě ČSN 01 0197, tj. citace seřadit abecedně podle jména prvních autorů; příjmení jména (verzálkami); zkratka křestního jména (dvojtečka); plný název práce (tečka); úřední zkratka časopisu, ročník, rok vydání, číslo, první stránka — poslední stránka (před číslo se uvádí zkratka č. a před první stránku s.); u knih je uvedeno místo vydání, vydavatel a rok. Odkazy na literaturu v textu jsou uvedeny jménem autora (čárka) a rok vydání.
- h) **Souhrn** — má vystihovat jen to nové a podstatné, co práce přináší. Nemá překročit rozsah 10 řádků. Začíná jménem autora (v závorce je uvedeno pracoviště), titulem článku a kompletní citací. K rukopisu se připojí tři exempláře souhrnu navíc, a to na samostatných listech.
- i) **Klíčová slova** — připojí se po vynechání řádku pod souhrn. Klíčovým slovem rozumíme substantivum, které je nutné pro věcné zařazení předložené práce. Klíčová slova se řadí směrem od obecnějších výrazů ke konkrétním. Začínají malým písmenem a oddělují se středníkem. Jejich počet závisí na povaze práce a neměl by klesnout pod tři a převýšit dvanáct slov.
- j) **Adresa autora (autorů)** — uvádí se plné jméno, akademické, vědecké a pedagogické tituly, jakož i podrobná adresa pracoviště s PSČ.

V současné době po důkladné diskusi přistupujeme ke zpřesnění a prohloubení koncepce našeho vědeckého časopisu a ke změně jeho názvu na „SOCIOLOGIE ZEMĚDĚLSTVÍ“.

Nová koncepce časopisu vychází z názoru, že je nutné v souladu se stoupajícím významem sociologie pro teorii i praxi společenských přeměn v socialistickém zemědělství a zemědělskou politiku změnit zaměření do-
savadního sborníku na nově pojatý vědecký časopis.

Koncepce našeho vědeckého časopisu se opírá zejména o některé základní obsahové záměry.

Chceme zařazovat více teoretických článků podávajících hluboký výklad obsahu a úkolů marxistické sociologie zemědělství.

Uveřejňované studie chceme programově zaměřovat k sociologickým problémům zemědělství v podmínkách postupující vědecko-technické revoluce v zemědělství, prohlubující se koncentrace a specializace zemědělské výroby a rozvíjejících se kooperačních a integračních procesů.

Časopis musí pomoci řešit obsahově i metodicky závažné sociologické problémy praxe socialistického zemědělství, socialistických zemědělských podniků, kooperačních seskupení zemědělských podniků a konečně i problémy práce a pracovníků v socialistickém zemědělství. Chceme posílit podíl studií z oblasti soudobých sociálně ekonomických a politických přeměn v zemědělství ČSSR, SSSR a ostatních socialistických a podle potřeby i kapitalistických a rozvojových zemí při současné cílevědomé redukci historických prací bez zásadního vztahu k problematice současných a budoucích úkolů socialistického zemědělství.

Budeme také věnovat zvýšenou pozornost problematice sociálního plánování, sociální prognostice v makro i mikrostruktuře a otázkám sociologických aspektů řízení.

Bude také účelné usilovat o spolupráci se sociology z oblasti výzkumu ekonomiky potravinářského průmyslu se zřetelem na potřeby rozvoje agrokomplexu, resp. agroprůmyslového komplexu v socialistickém zemědělství všeobecně, a v československém socialistickém zemědělství zvláště.

Dáváme si také úkol zavést metodologickou, případně i bibliografickou rubriku a zaznamenávat všechny plánované a oponované vědecké práce z oboru sociologie venkova a zemědělství i příbuzných oblastí.

Budeme otiskovat pozoruhodné a zásadní články ze světové literatury v překladu, pokud se týkají sociologie zemědělství a venkova.

Budeme také zaznamenávat organizační změny a události (kongresy, konference, návštěvy z ciziny, schůze sociologické komise ČSAZ apod.).

Jsmo přesvědčeni, že realizace navrhovaných opatření v koncepci časopisu zajistí zvýraznění jeho odborného profilu, zvýšení jeho vědecké váhy. Tím také bude časopis moci lépe zajistit rozvoj marxistické sociologické teorie a její využití v praxi našeho socialistického zemědělství a výživy.

Ing. Miroslav Jiříčka, CSc.,
předseda redakční rady